

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЦИКЛОМ ПІДПРИЄМСТВА»

**за матеріалами ТОВ «Миколаївський сирзавод»
снт Миколаївка, Одеська обл.**

Студента 2 курсу 2м групи
денної форми навчання,
спеціальності 051
«Економіка»
спеціалізації «Фінансовий
менеджмент»

Науковий керівник –
д-р екон. наук, проф.

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Маєвського Віталія
Валентиновича

Ситник Ганна
Вікторівна

Ситник Ганна
Вікторівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЦИКЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЦИКЛОМ ТОВ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД».....	21
2.1. Динаміка оборотних активів та джерел їх фінансування ТОВ «Миколаївський сирзавод».....	21
2.2. Аналіз складу та структури оборотних активів ТОВ «Миколаївський сирзавод».....	30
2.3. Оцінка тривалості фінансового циклу та чинників, що її визначали.....	36
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЦИКЛОМ ТОВ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД».....	43
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. Основні сучасні моделі фінансового управління підприємства передбачають визначення цільових функцій, однією з яких є досягнення оптимального рівня тривалості фінансового циклу. Значення цього показника обумовлює рівень потреби підприємства в оборотному капіталі, структуру активів і пасивів підприємства, непрямо відбиває ефективність їх використання і формування. Управління формуванням фінансового циклу здійснюється з урахуванням умов всіх учасників господарських, виробничих, комерційних, фінансових відносин, що супроводжують функціонування підприємства. Отже, визначення критеріїв, орієнтирів якості управління цими процесами суттєво впливає на потенціал досягненості цілей економічного розвитку підприємства, що актуалізує дослідження в цьому напрямі.

Проблеми управління фінансовим циклом підприємства систематично досліджувались як за окремим теоретичним блоком, так і в рамках теорії фінансового менеджменту, провідними іноземними та вітчизняними вченими: (перелік вчених).

Проте сучасна практика фінансового менеджменту відчуває гостру потребу у розробці дієвих механізмів формування цільових показників тривалості фінансового циклу на основі впливу на значення ключових елементів зі збереженням органічної зацікавленості всіх учасників фінансової і комерційної взаємодії.

Метою написання даної ВКР є розробка рекомендацій для діючого підприємства з вдосконалення методів управління фінансовим циклом підприємства на основі дослідження техніко-методологічних засад його здійснення та результатів аналізу його стану на діючому підприємстві.

Виходячи з поставленої мети, завданнями написання випускної кваліфікаційної роботи є:

- розкрити теоретико-методологічні основи управління фінансовим циклом підприємства;
- проаналізувати ефективність управління фінансовим циклом на діючому підприємстві;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення методів управління фінансовим циклом підприємства в контексті оптимізації складу і структури оборотних активів, обґрунтування потреби в джерелах фінансування і оптимізації тривалості фінансового циклу.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовим циклом підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні підходи до управління фінансовим циклом підприємства.

Емпіричною базою дослідження є ТОВ «Миколаївський сирзавод», розташований за адресою: Одеська обл., Миколаївський р-н, смт. Миколаївка, вул. Центральна, 1. Вид економічної діяльності - перероблення молока та виробництво сиру. Завод пропонує дріжджі й закваски, жири напівтверді харчові, масла і жири харчові, масло вершкове свіже, молоко та молочні продукти, натуральні та хімічні добавки для продуктів харчування і напоїв, вершки, сметана, сир свіжий, м'який, сир, сичужну сироватку та сичужні продукти харчового призначення.

Методи дослідження. Для досягнення мети використовують наступні методи: діалектичний метод пізнання, який забезпечив дослідження фінансового циклу підприємств. Окрім того в роботі використовуються загальнонаукові методи аналізу, синтезу і порівняння. Для аналізу та структури оборотних активів в роботі були застосовані прийоми економічного та статистичного аналізу за допомогою програмного комплексу Microsoft.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій щодо вдосконалення механізму управління фінансовим

циклом ТОВ « Миколаївський сирзавод» та підвищення ефективності управління шляхом використання даних рекомендацій у діяльності підприємства.

Апробація результатів. Основні положення та результати наукового дослідження було оприлюднено в науковій статті «Моделі управління фінансовим циклом підприємства» в збірнику наукових статей «Економіка і фінанси бізнесу» (КНТЕУ, Київ 2021).

Методологічна та інформаційна база: чинні законодавчі і нормативно-правові акти України, наукові публікації вітчизняних та закордонних вчених, матеріали Державної служби статистики України, фінансової та статистичної звітності підприємства , його управлінського обліку, публічних статистичних та аналітичних видань, інтернет ресурси.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЦИКЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття «фінансовий цикл» безпосередньо має відношення до оборотних активів підприємства. У свою чергу управління оборотними активами підприємства і його агрегованих показником – фінансовим циклом – є важливим аспектом фінансової політики підприємства. Фінансові менеджери приділяють особливу увагу саме рішенням про оборотним активам і інвестицій в них. Відсутність контролю над цією областю фінансів може призвести до серйозних негативних наслідків навіть для успішних в довгостроковій перспективі підприємств. Інвесторам і кредиторам не можна недооцінювати наслідки некоректного управління оборотними активами: низька ліквідність підприємства збільшує ризики непередбаченого дефолту. Оборотні активи або оборотний капітал є сполучною ланкою між короткострокової фінансової політикою компанії та її довгостроковими стратегічними рішеннями [41, с. 96].

Для того, щоб розкрити методологію управління фінансовим циклом, доречним буде звернути увагу на сутність та складові оборотних активів, що також обумовлено поставленими завдання до аналітичної частини, в якій буде досліджуватись склад та структура оборотних активів діючого підприємства.

На практиці оборотний капітал – це та частина оборотних активів, яка фінансується виключно за рахунок довгострокового капіталу. Ця різниця підкреслюється використанням терміну «чистий оборотний капітал» і терміну «оборотний капітал», які також використовується як взаємозамінні. Іншими словами, під валовим оборотним капіталом розуміються всі джерела фінансування оборотних активів, в той час як капітал, що залишається після відділення поточних зобов'язань від джерел

фінансування оборотних активів, можна назвати чистим оборотним капіталом. Оскільки поняття оборотного капіталу само по собі не є однозначним, на нашу думку більш відповідним терміном для оборотного капіталу є валовий оборотний капітал.

У вітчизняній науковій думці оборотні активи підприємства розглядаються як склад оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Перші включають в свій склад виробничі запаси, залишки незавершеного виробництва та витрати майбутніх періодів, в другу групу входять дебіторська заборгованість, грошові кошти та інші оборотні активи. Готова продукція разом з грошовими активами та активами в розрахунках утворюють кошти обороту [45].

Політика щодо оборотного капіталу зазвичай передбачає прийняття короткострокових фінансових рішень, в основному з точки зору визначення належного рівня оборотних активів і методу їх фінансування.

Оборотний капітал вважається абсолютною мірою фінансової ліквідності, оскільки його відповідний рівень знижує ризик втрати ліквідності [25, с. 118]. Його можна розглядати як резерв, який використовують на непередбачені потреби. Це має велике значення, наприклад, коли виникають труднощі зі стягненням дебіторської заборгованості або розподілом промислових товарів (коли кошти заморожуються на більш тривалий період, ніж спочатку передбачалося).

Що стосується активів, то оборотний капітал включає компоненти балансу (оборотні активи):

- товарно-матеріальні запаси, у тому числі товари, готова продукція, виробничі запаси;
- короткострокову товарну дебіторську заборгованість покупців та замовників;

- короткострокові передоплати (аванси) постачальникам (дебіторська заборгованість за розрахунками з постачальниками та підрядниками);
- короткострокові фінансові інвестиції;
- грошові кошти та їх еквіваленти.

Що стосується пасивів, то враховуються джерела фінансування вищезазначених статей активів, які можуть бути як власним, так і зовнішнім капіталом, тобто довгостроковими і короткостроковими зобов'язаннями (кредити і позики, поточна заборгованість за розрахунками тощо).

Підходи до розрахунку оборотних коштів також є різними. Метод пайової участі (довгостроковий) [47, с. 201]:

$$\text{ЧОК} = \text{ОК} - \text{НА}, \quad (1.1)$$

де ЧОК – чистий оборотний капітал, гр. од.;

ОК – основний капітал, гр. од.;

НА – необоротні активи, у тому числі основні засоби.

В описаному вище підході виходимо з основного (постійного) капіталу підприємства, який являє собою суму власного капіталу і довгострокового капіталу, тобто джерел фінансування, задіяних в компанії на період, що перевищує рік, без короткострокових зобов'язань).

Майновий підхід (короткостроковий) [31, с. 526]:

$$\text{ЧОК} = \text{ПА} - \text{ПЗ}, \quad (1.2)$$

де ПА – поточні активи, гр. од.;

ПЗ – поточні зобов'язання, гр. од.

Відправною точкою в цій формулі є поточні (оборотні) активи, для яких встановлюється рівень покриття довгостроковим капіталом.

Таким чином, чистий оборотний капітал - це частина основного капіталу, яка фінансує оборотні активи (відповідно до методу пайової участі), або частину оборотних активів, що фінансується з довгострокових джерел (відповідно до підходу пайової участі).

Можливі варіанти рівня чистих оборотних коштів:

1) додатний рівень – рівень основного капіталу перевищує рівень основних засобів. Оборотний капітал складається з довгострокового капіталу, що покриває частину оборотних коштів. Ризик ведення бізнесу в такому випадку невеликий, так як підприємство має можливість фінансувати поточні платежі за рахунок частини оборотних коштів. Однак це може привести до додаткових фінансових витрат або витрат на зберігання;

2) нуль – рівень оборотних активів і поточних зобов'язань дорівнює нулю; ситуація, яка може бути досягнута за рахунок мінімізації рівня дебіторської заборгованості і запасів при максимальному рівні зобов'язань, що генерує грошові кошти і прискорює обліковий період запасів і призводить до своєчасних поставках. Однак в цьому випадку організація не дає ніяких гарантій на випадок непередбачених витрат;

3) від'ємний рівень – поточні зобов'язання повністю фінансують як оборотні активи, так і частину основних засобів. Це звичайна ситуація в комерційних компаніях (продаж за готівку з продовженими термінами платежів постачальникам) або в інших організаціях – (ризикована) політика скорочення фінансових витрат за рахунок використання більш дешевого капіталу для фінансування основних засобів.

Рівень підтримуваного оборотного капіталу, який інвестується в поточну діяльність на період кожного операційного циклу залежить від специфіки роботи підрозділу, галузі та виду діяльності.

Управління оборотним капіталом – це процес визначення розміру і структури оборотних активів і процес придбання джерел фінансування для

цих активів [36, с. 42]. Зокрема, він складається з безлічі діяльностей, які пов'язані з управлінням поточними активами і поточними зобов'язаннями (особливо запасами), дебіторською заборгованістю, грошовими коштами і короткостроковими зобов'язаннями [24, с. 98]. Існує три типи стратегій управління:

1) консервативний – прагнення підтримувати високий рівень найбільш ліквідних активів (грошові кошти, короткострокові цінні папери) і безпечний рівень запасів (матеріалів, продукції), що мінімізує ризик втрати ліквідності. Перевага віддається надійним клієнтам, що створює сприятливу структуру дебіторської заборгованості. Підтримується позитивний рівень оборотних коштів.

2) агресивний – протилежний консервативному; рівень ліквідних активів (грошових коштів, запасів) знижується, що знижує захист від непередбачених витрат або збільшення попиту, і одночасно збільшує ризик втрати ліквідності. Прагнення залучити нових клієнтів головним чином здійснюється через широко поширене надання торгових кредитів, яке часто збільшує частку прострочених і безнадійних боргів. Дана стратегія передбачає підтримку негативного рівня оборотних коштів, вона характеризується збільшенням вартості для власників. Її використання рекомендується компаніям зі стабільною ринковою позицією.

3) помірний – складається в середині з двох перерахованих вище стратегій по оборотних активах і короткостроковим зобов'язанням; часто робляться спроби мінімізувати рівень оборотного капіталу. Він використовується в організаціях, які піклуються як про підтримання ліквідності, так і про помірний рівень вартості для власників. Її також можна отримати, поєднуючи стратегії, наприклад, консервативний підхід до активів і агресивний підхід до пасивів (і навпаки).

Оскільки цілі діяльності компанії визначаються в двох вимірах: короткостроковому (підтримання фінансової ліквідності) і

довгостроковому (максимізація ринкової вартості), роль оборотного капіталу і прийнята для нього стратегія в значній мірі впливає на все фінансове управління компанією та зокрема на тривалість фінансового циклу (чи цикл перетворення готівки).

Цикл перетворення готівки (СКГ) – це метрика, яка використовується для аналізу діяльності компанії, а також відома під такими назвами, як касовий цикл, готівковий цикл, чистий цикл оборотних коштів та фінансовий цикл. Також можемо зустріти таку назву, як «цикл готівки до готівки» [50, с. 341]. В англійській мові фінансовий цикл називається «cash conversion cycle» (цикл конвертації готівки).

Тема циклу конвертації готівки часто обговорюється в науковій літературі і має багато визначень. На думку авторів [48] цикл конверсії готівки є періодом, який проходить від моменту витрачання грошей на придбання факторів виробництва до моменту отримання грошових доходів від продажу вироблених товарів або послуг. Простіше кажучи, це середній час, який проходить від видачі готівки даним суб'єктом до її повернення.

Оскільки цикл конвертації готівки – це чистий оборотний капітал, то це означає, що також повинен бути валовий оборотний капітал. Валовий оборотний капітал часто називають операційним циклом. Цей цикл складається з циклу запасів та циклу дебіторської заборгованості. Етапи чистого обороту оборотних коштів наступні:

- 1) підприємство придбало сировину та матеріали, необхідних для виробничого процесу;
- 2) сировина та матеріали направлені на виробництво готової продукції (або послуг);
- 3) підприємство здійснює продаж продукції (або послуг);
- 4) відбувається регулювання заборгованості перед співробітниками та заборгованості покупців за отриману продукцію (послуги).
- 5) здійснюється виплата (погашення) дебіторської заборгованості;

б) підприємство отримує грошові кошти (на розрахунковий рахунок чи в касу) від покупців.

Схематично цикл оборотного капіталу суб'єкта господарювання представлено на рис. 1.1.

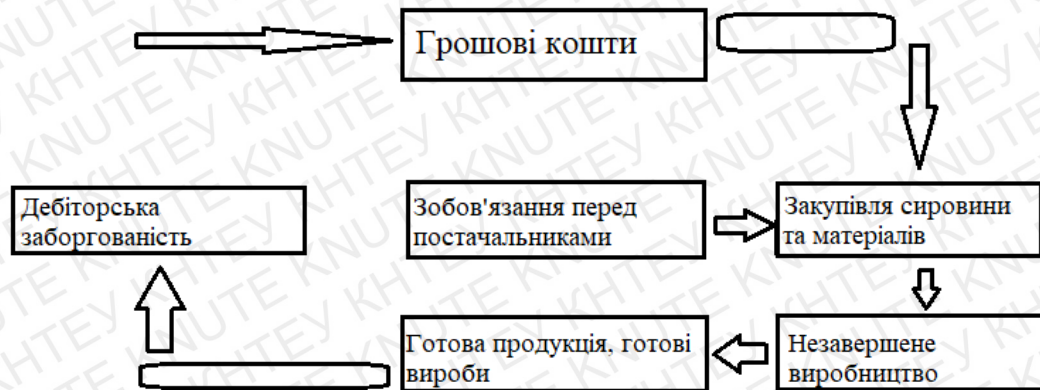

Рис. 1.1 Циркуляція оборотних коштів

Джерело: складено автором самостійно за даними [4; 8; 29]

Отже, є різні етапи конверсії готівки:

- 1) Придбання матеріалів і сировини. Виникнення зобов'язань перед постачальниками та підрядниками
- 2) Створення готової продукції і продаж – збільшення грошових коштів або дебіторської заборгованості від одержувачів та покупців. Виникнення зобов'язань перед співробітниками за участь у виготовленні продукції.
- 3) Продаж продукції.
- 4) Регулювання короткострокових зобов'язань.
- 5) Сплата за продукцію (послуги), отримання підприємством кошти за продану продукцію (послуги).

На першому етапі підприємство закуповує матеріали та сировину, необхідні для виробничого процесу. Їх можна придбати за готівку, але

також на умовах комерційного (товарного) кредиту; у цьому випадку виникає кредиторська заборгованість у підприємства перед постачальниками та підрядниками. Якщо обраний перший метод, то в цьому випадку відбувається заміна одного виду оборотних активів – грошових коштів на інший – запасів сировини та матеріалів для виробництва без зміни обсягу оборотних коштів. Якщо буде обраний другий спосіб, крім закупівлі матеріалів та сировини, існуватимуть також зобов'язання перед постачальниками.

На другому етапі підприємства з придбаної сировини та матеріалів (інших ресурсів) виготовляють готову продукцію. Співробітники, які сприяли створенню продукції, повинні отримувати винагороду, що породжує зниження рівня готівки. Зазвичай заробітна плата виплачується не відразу, а отже є зобов'язання перед працівниками.

На наступному етапі продукція продається. Як і при придбанні сировини та витратних матеріалів, продукція може продаватися за готівку або на умовах кредиту. В економічній системі частіше продають на умовах кредиту. Така організація справи породжує дебіторську заборгованість від одержувачів. Однак якщо продукція продається за готівку, то залишок грошових коштів компанії збільшиться. Також спостерігається збільшення загального рівня складових оборотного капіталу, незважаючи на те, що ці перетворення відбуваються в області оборотних активів. Це пов'язано з тим, що вартість готової продукції в бухгалтерському обліку компанії обліковується на основі виробничої собівартості, а збільшення дебіторської заборгованості або грошових коштів в результаті продажу реалізується за ціною продажу, що призводить до подальшого збільшення вартості активів за рахунок прибутку, реалізованого при продажу.

Зобов'язання регулюються на наступному етапі. Якщо їх потрібно врегулювати до того, як підприємство отримає гроші за дебіторську заборгованість за продану продукцію, існує зобов'язання знайти кошти для

фінансування цих витрат. У цьому випадку компанія може задуматися, наприклад, про короткострокову позику. В результаті зобов'язання перед працівниками та/або постачальниками перетворюються у зобов'язання перед банком. Якщо ж, навпаки, підприємство здатне погасити свої зобов'язання за рахунок своїх грошових коштів, тоді зобов'язання зменшуються одночасно з одночасним зменшенням грошових коштів, тобто оборотних активів.

На останньому етапі підприємство отримує гроші за продану продукцію чи послуги. Тепер підприємство може погасити зобов'язання, які взяла раніше.

Отже, окремі компоненти оборотного капіталу підприємства знаходяться в постійному обороті. Тривалість циклу оборотного капіталу залежить від тривалості циклу конверсії запасів і циклу конверсії дебіторської заборгованості (вони утворюють цикл валового оборотного капіталу, також відомого як операційний цикл, як вже раніше вказувалось) і тривалості періоду відстрочки платежу за зобов'язаннями (нетто цикл оборотних коштів, також званий грошовим або фінансовим циклом). Це можна виразити формулою [32, с. 177]:

$$\text{Ц}_{\text{О.К.}} = \text{Ц}_{\text{К.З.}} + \text{Ц}_{\text{К.ДЗ}} - \text{Ц}_{\text{В.З.}}, \quad (1.3)$$

де $\text{Ц}_{\text{О.К.}}$ – цикл оборотного капіталу (дні);

$\text{Ц}_{\text{К.З.}}$ – цикл конверсії запасів (дні);

$\text{Ц}_{\text{К.ДЗ}}$ – цикл конверсії дебіторської заборгованості (дні);

$\text{Ц}_{\text{В.З.}}$ – цикл відстрочки платежу за зобов'язаннями (дні).

Сума циклів конвертації запасів та дебіторської заборгованості складають собою операційний цикл. Таким чином, тривалість фінансового циклу (або циклу конвертації готівки) визначається трьома компонентами – трьома частковими циклами (вираженими в днях), вони складають:

1) тривалість інвентарного циклу – це період з моменту придбання матеріалів та сировини, через їх використання для готової продукції, до їх реалізації. Таким чином, цей цикл включає два перетворення: ресурси матеріалів та сировини в готові товари, а також товарних ресурсів, готових до передачі дебіторам й утворення дебіторської заборгованості від одержувачів, що виникають в результаті їх продажу;

2) тривалість циклу дебіторської заборгованості – це період, який триває з моменту виникнення дебіторської заборгованості у одержувачів за продані товари до моменту стягнення дебіторської заборгованості, тобто до моменту їх погашення боржниками. Тут відбувається перетворення дебіторської заборгованості у грошову вартість;

3) тривалість циклу короткострокових зобов'язань – це період, який триває з моменту отримання матеріалів та сировини, необхідних для виготовлення готової продукції від постачальників, до погашення короткострокових зобов'язань.

В табл. 1.1 представлено методику їх розрахунку для визначення тривалості фінансового циклу підприємства. Джерелом для проведення розрахунку є бухгалтерська (фінансова) звітність, а також поточні бухгалтерські реєстри.

З огляду на величину тривалості фінансового циклу, виділяють позитивний, від'ємний та нульовий цикли. Тривалість фінансового циклу є позитивною внаслідок зниження обсягів кредиторської заборгованості та зростання періоду обороту дебіторської заборгованості. У результаті кошти вибувають з обігу підприємства, виникає необхідність залучення додаткових джерел поповнення оборотних коштів. За умов, коли підприємство отримує кошти від дебіторів швидше, ніж оплачує поставку запасів кредиторам, виникає від'ємне значення тривалості фінансового циклу. Ситуація, коли фінансовий цикл є близький до нуля, є більш прийнятною, але не дає змоги підприємству накопичувати грошові кошти.

Таблиця 1.1

**Методика розрахунку складових фінансового циклу
підприємства**

Найменування	Формула	Умовні позначення	Економічно-господарський зміст
Цикл конверсії запасів	$\text{Ц}_{\text{к.з.}} =$	Ср.п. – собівартість реалізованої продукції (послуг); – середньо річна вартість запасів.	Скільки проходить часу (в днях), в продовж якого запаси конвертуються в реалізовані товари.
Цикл конверсії дебіторської заборгованості	$\text{Ц}_{\text{к.дз.}} =$	Вр.п. – виручка від реалізованої продукції (послуг); – середньо річна вартість дебіторської заборгованості.	Через який проміжок часу (в днях) покупці та замовники розраховуються з підприємством за отриману продукцію (послуги).
Цикл відстрочки платежу за зобов'язаннями	$\text{Ц}_{\text{в.з.}} =$	Ср.п. – собівартість реалізованої продукції (послуг); – середньо річна вартість кредиторської заборгованості.	Скільки обертів в днях необхідно підприємству для сплати заборгованості постачальникам та підрядникам.

Джерело: складено автором самостійно за даними [6; 7; 12]

Отже, чим коротший фінансовий цикл, тим менший попит на цей капітал, і навпаки, чим довший цикл, тим більший попит на цей капітал. Цикл конверсії готівки (фінансовий цикл) залежить від діяльності підприємства. Буває, що цей цикл є негативним, що загалом розглядається як негативне явище. Яка галузь буде добре працювати з від'ємними чистими оборотними коштами? Керувати оборотними коштами можна, скоротити, наприклад, шляхом: зменшення циклу запасів, зменшення циклу

дебіторської заборгованості, розширення циклу короткострокових зобов'язань, але це потрібно робити дуже обережно.

Інтерпретація тривалості операційного та фінансового циклів безпосередньо впливає із суті цих заходів. Тому слід вивчити їх динаміку, оскільки скорочення обох циклів свідчить про поліпшення фінансового стану суб'єкта господарювання. Це результат підвищення ефективності виконання основних операцій.

Необхідно звернути увагу, що цикл конвертації готівки може стати негативним. У такому випадку підприємству потрібно менше часу на виготовлення продукції, її реалізацію та стягнення дебіторської заборгованості, ніж термін виплати придбаних запасів. Позитивне значення циклу конвертації готівки вказує на те, що компанії будуть потрібні додаткові гроші протягом певного періоду, оскільки вона повинна розраховуватись із зобов'язаннями швидше, ніж вона сама отримує грошовий потік від своїх клієнтів.

Підприємства часто вирішують проблему попиту на готівку за допомогою зовнішніх джерел фінансування – позикового та залученого капіталу. Вони можуть бути виражені як короткострокові кредити, кредити на поточному рахунку, факторинг тощо. Однак слід пам'ятати, що наявність залученого та позикового капіталу спричинює появу процентних витрат. Отже, його перевищення у структурі фінансування може сприяти зниженню прибутковості та навіть викликати загрозу неплатоспроможності.

При інтерпретації результатів слід також пам'ятати, що кожна галузь має певну специфіку. Тому порівняння тривалості циклу конвертації готівки між компаніями, що працюють у різних галузях, може бути ненадійним. Тим не менше, порівняння результатів із середньою тривалістю циклу для даної галузі чи конкурента може дати дуже цікаві висновки.

Довжина фінансового циклу є агрегованим показником управління оборотним капіталом компанії і характеризує середню тривалість між відтоком грошових коштів у зв'язку з здійсненням поточної діяльності і їх припливом як результат виробничої, фінансової, діяльності.

Більшість вчених досліджують лінійний взаємозв'язок між довжиною фінансового циклу і ефективністю компаній, і виявляють негативний взаємозв'язок між змінними фінансового циклу. Так, в [44] вважається, що менеджери можуть створювати прибуток своїм компаніям, зменшуючи довжину фінансового циклу і підтримуючи всі компоненти оборотного капіталу на оптимальному рівні. Аналогічні рекомендації малим і середнім підприємствам даються в [48]; наводиться залежність між високою прибутковістю компаній і коротким фінансовим циклом, що відбувається завдяки високій переговорній (ринкової) силі. Навпаки, в дослідженні, проведеному на ринку США, вчені прийшли до протилежного висновку. Вони виявили, що чим більше довжина фінансового циклу компанії, тим більше ефективність її діяльності [36].

Деякі дослідники стали звертати увагу на аналіз квадратичної залежності. Так, в [35] протестована нелінійна модель залежності валової і чистої операційної прибутковості від довжини фінансового циклу. Отримано статистично значимий негативний коефіцієнт перед змінної в квадраті. Раніше цими ж ученими була досліджена лінійна залежність, проте пізніше вони прийшли до висновку, що така модель не дозволяє враховувати ризик збитків підприємницької діяльності і ризик перерв в процесі виробництва. Негативний коефіцієнт перед змінної довжини фінансового циклу в квадраті дозволяє говорити про існування оптимальної довжини фінансового циклу. Інший вчений [42] підкреслює, що оптимальний рівень довжини фінансового циклу буде відрізнятися в залежності від галузі, в якій та чи інша компанія здійснює свою діяльність.

Однак не всі дослідники приходять до аналогічних результатів при тестуванні нелінійних моделей: деякі отримують не негативні, а позитивні коефіцієнти. Так, в [14] протестовані на вибірці з малих і середніх підприємств і квадратична і лінійна моделі залежності рентабельності активів від елементів оборотного капіталу. Лінійна модель показала, що всі досліджувані змінні негативно впливають на ефективність діяльності підприємств. При тестуванні квадратичної залежності виявилось, що всі отримані коефіцієнти перед змінними в квадраті вийшли значущими і позитивними. Підкреслюється, що більш консервативна політика фірм щодо їх оборотного капіталу дозволяє збільшити прибуток, однак менеджерам не варто забувати про існування оптимальних рівнів періоду оборотності компонентів оборотного капіталу і довжини фінансового циклу. Відхилення від них призводить до великих витрат і, як наслідок, знижує прибутковість фірм.

В [2] проведено аналогічне дослідження, де звертається увага на те, що зменшуючи довжину фінансового циклу, фірмам важливо пам'ятати: занадто консервативна політика з питання оборотного капіталу несе в собі альтернативні витрати – компанії можуть втрачати клієнтів через жорстких умов надання торгових кредитів, крім того, є ризик припинення поставок з-за низького рівня запасів. Таким чином, в існуючій по даному питанню літературі немає єдиної думки про те, яким чином довжина фінансового циклу в цілому впливає на ефективність діяльності підприємств. Різні дослідження дають результати, які іноді прямо суперечать один одному. Згодом ракурс досліджень змістився з аналізу лінійної залежності на аналіз квадратичної залежності. Тому і з наукової, і з практичної точки зору представляють інтерес перевірка наявності квадратичної залежності при визначенні фінансового циклу і пошук оптимального рівня, при якому російські компанії можуть максимально ефективно функціонувати.

На різних стадіях життєвого циклу діяльність компаній має свої специфічні особливості [35, с. 52]. Незважаючи на важливість врахування стадії життєвого циклу при прийнятті фінансових рішень в цілому і рішень про оборотному капіталі зокрема, сьогодні існує лише невелика кількість досліджень в цій області. В [46; 47] стверджується, що на стадіях зародження і зростання компанії стикаються з великим ризиком ліквідності. На початкових етапах його причиною є брак коштів для забезпечення поточної повсякденної потреби бізнесу. Потім, у міру проходження стадії росту, настає криза ліквідності, яка пояснюється швидкостями росту: потоки грошових коштів від операційної діяльності можуть бути негативними через необхідність великих інвестицій в оборотний капітал, навіть незважаючи на активний розвиток. Компанії приділяють значну увагу як зростання масштабу, який забезпечується суттєвими інвестиціями в оборотний капітал, так і розширенню бази дебіторів.

Макаров А.С. підкреслює, що компанії, які знаходяться на стадії зростання, повинні приділяти особливу увагу поліпшенню займаних ними позицій, збільшення частки на ринку, обсягу продажів, диверсифікації продуктового портфеля, що обумовлює підвищену увага керівництва до процесів логістики і управління оборотним капіталом [35, с. 49]. Тому грамотне управління оборотним капіталом саме для зростаючих компаній буде грати більш суттєву роль, ніж для зрілих.

Бригхем Ю. пише: від стадії зростання до стадії зрілості у компанії зменшується фінансовий ризик, оскільки вона вже самостійно може фінансувати свою діяльність і не потребує великої кількості зовнішніх позик [13, с. 169]. В цей же час виробничий ризик зростає, що пов'язано з зменшуваними перспективами зростання, які в надлишку спостерігалися на попередній стадії, і це призводить до необхідності здійснювати періодичні великі вкладення в оборотний капітал. Постійно зростаючі обсяги продажів на стадії зрілості вимагають від компаній грамотної політики щодо

оборотного капіталу: необхідно забезпечувати ефективно функціонуючі торгові кредити, підтримувати оптимальний рівень запасів, який міг би задовольняти існуючий попит і в той же час не приводив до простою в продажах продукції [13, с. 171]. Таким чином, управління оборотним капіталом важливо для компаній і на стадії зростання, але з інших причин.

Компанії на різних стадіях життєвого циклу стикаються з різними ризиками, перспективами і можливостями зростання, з різним рівнем доступу до зовнішніх джерел фінансування. Зростаючі компанії часто демонструють зниження показників поточної ефективності та брак грошових ресурсів, неграмотна політика компанії на даній стадії може привести навіть до її банкрутства. Зрілим компаніям властиво нарощувати рівень продажів, що вимагає від них інвестування в оборотний капітал на відміну від зростаючих компаній, які, як правило, використовують його в якості джерела фінансування.

Сучасними науковцями розробляються рекомендації з управління фінансовим циклом підприємств для різних стадій життєвого циклу і різних галузей економіки. Так як ефективність компаній нелінійно залежить від довжини фінансового циклу, це дозволяє визначити оптимальну його довжину для підприємств різних секторів на стадії росту і зрілості. Дотримуючись такого оптимального циклу, компанія функціонує максимально ефективно. Таким чином, урахування стадії життєвого циклу є необхідним при плануванні політики управління оборотним капіталом компанії.

За підсумками розділу 1 зроблено наступні висновки.

Показник тривалості фінансового циклу є ключовим якісним інструментом оцінки управління оборотними активами, який складається з операційного циклу та терміну погашення короткострокових зобов'язань.

Тривалість операційного циклу відображає ефективність проведеної операційної діяльності. Чим коротший він, тим менше часу потрібно

підприємству для перетворення замовлених запасів у грошові кошти. Тривалість цього циклу залежить від багатьох факторів, в тому числі включають: ефективність продажів, управління виробничим процесом, ефективність переговорів з постачальниками, процес управління дебіторською заборгованістю, політика торгового кредитування тощо.

Фінансовий цикл пов'язаний з операційним циклом. Тим не менше, його суть зосереджена на грошових потоках. А саме, його можна визначити як час, що настає між оплатою придбаних запасів та моментом, коли дебіторська заборгованість у договірних сторін закінчується. Іншими словами, це відображає, як довго заморожуються грошові кошти у процесі виробництва та реалізації.

Відповідно, цикл конвертації готівки є показником ефективності компанії у здійсненні її операційної діяльності. Він враховує час, необхідний підприємству для виробництва продукції або послуг (конверсія запасів), стягнення дебіторської заборгованості, а також час, який суб'єкт господарювання домовився про погашення зобов'язань. Чим кращі умови торгового кредиту, на яких підприємство домовляється, тим коротшим буде цикл конвертації готівки. А саме, чим пізніше суб'єкт господарювання повинен сплатити за отримані рахунки-фактури, тим довше у нього є готівка, яку він може витратити на поточні операції.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ
ЦИКЛОМ
ТОВ « МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД»

2.1. Динаміка оборотних активів та джерел їх фінансування ТОВ
«Миколаївський сирзавод»

Величина оборотних активів, їх структура є фундаментальною основою, що впливає на фінансовий стан підприємства та його економічно-фінансове положення в певний проміжок часу. Активи виробничого підприємства, як правило, складаються з наступних активів:

- 1) Необоротні засоби (основні засоби, нематеріальні активи, фінансові активи тощо).
- 2) Оборотні активи (запаси, дебіторська заборгованість, цінні папери, грошові кошти).

В табл. 2.1 представлена динаміка активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр. за даними Додатку А.

Таблиця 2.1

Динаміка активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод»
у 2018-2020 рр., тис. грн.

Показник	2018	2019	2020	Приріст	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	абсолютний, тис. грн.	відносний (темп приросту), %
Необоротні активи	485	1133	1494	1009	208,04
Оборотні активи	5179	14984	24450	19271	372,10
Всього активи	5664	16117	25944	20280	358,05
Рівень оборотних активів	0,91	0,93	0,94	0,95	1,04

Джерело: складено автором самостійно за даними Додатку А

Отже, загальна величина активів підприємства за досліджуваний період зросла на 20280 тис. грн. або на 358,05%. Зростання активів відбулось переважно за рахунок оборотних активів, величина яких зросла на 19271 тис. грн. або на 372,10% порівняно до 2018 року. На рис. 2.1 представлено динаміку активів підприємства за аналізований період.

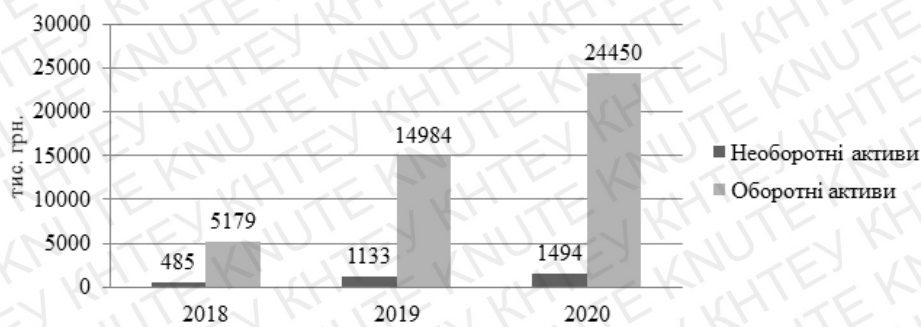

Рис. 2.1 Динаміка активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором самостійно за даними табл. 2.1

Отже, як ілюструє рис. 2.1, за аналізований період величина оборотних активів значна зросла. Оборотні активи (ліквідні активи) безпосередньо сприяють отриманню прибутку підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» завдяки постійним змінам та обмінам, які приносять надлишок коштів (прибутку). Основні засоби також важливі, але їх роль у цьому процесі непряма. Тому підприємство хоче мати – відповідно до існуючих потреб – якомога більше оборотних активів (ліквідних активів), що приносять прибуток, і якомога менше основних фондів, які лише побічно сприяють отриманню прибутку. Таким чином, основних фондів має бути лише стільки, скільки необхідно для ведення бізнесу. Динаміка структури активів ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр. представлена на рис. 2.2.

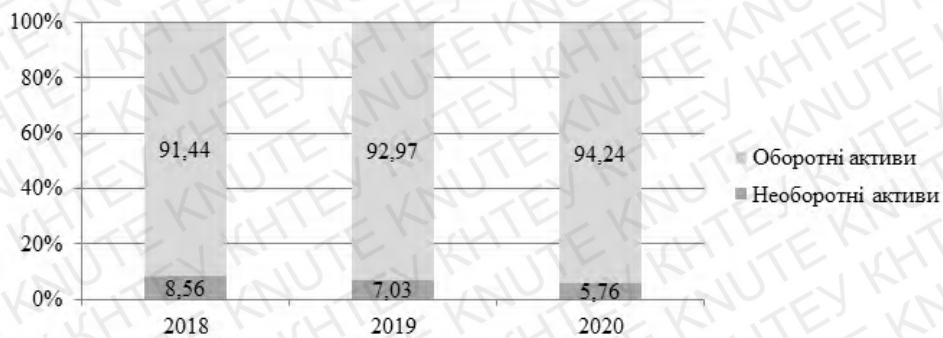

Рис. 2.2. Динаміка структури активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., %

Джерело: складено автором самостійно за даними табл. 2.1

Отже, у складі активів (сукупного майна) підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр. переважають оборотні активи з часткою, яка має тенденцію до зростання: від 91,44% у 2018 році до 92,97% у 2019 році та до 94,24% у 2020 році.

У свою чергу частка необоротних активів зменшується з 8,56% у 2018 році до 7,03% у 2019 році та до 5,76% у 2020 році. Інтерпретація цього показника є збільшенням або зменшенням вартості основних фондів щодо активів. Чим вища вартість основних засобів по відношенню до активів, тим жорсткішою є структура власності підприємства і тим складніше вносити будь-які виправлення та зміни у майно. У випадку досліджуваного підприємства спостерігається інша ситуація, більш позитивна. За такою структурою активів, яка є у ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., говорять про їх «легку» структуру та мобільність майна, а також про незначні накладні витрати і низьку чутливість до змін виручки.

Співвідношення оборотних активів до загальної суми активів підприємства інформує про масштаби фінансової ліквідності підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр. Це означає, що зі збільшенням величини цього показника фінансова ліквідність даного

підприємства зростатиме. Отже, витрати на утримання (фінансування) цього майна будуть меншими, а його ефективність вищою. Як наслідок, це означає, що значення цього показника має бути відносно високим залежно від галузі.

Взаємозв'язок між необоротними та оборотними активами є різною вартістю, яка залежить від типу підприємства (промислового, транспортного, комерційного, сервісного тощо) та його специфіки. Вищезгадане співвідношення ілюструє майнову (балансову) ліквідність. Чим більше коштів вкладено в оборотні (ліквідні) активи, тим легше управляти ними у підприємницькій діяльності, і, отже, підприємство ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр. характеризується більшою ліквідністю активів та балансу.

На ТОВ «Миколаївський сирзавод», як на процвітаючому (розвиваючому) підприємстві, все майно (активи) в динаміці збільшується. Хоча збільшення основних фондів у короткостроковій перспективі також є помітним, у довгостроковій перспективі вони також повинні збільшуватися разом із розвитком підприємства [43, с. 62]. Для підтримання оптимальної структури активів (майна) слід постійно контролювати та оптимізувати динаміку їх зростання з точки зору їх ефективності.

Як правило, майнові ресурси повинні мати джерела походження (джерела фінансування активів), які називаються пасивами. Джерела фінансування (походження) майна вказують на те, хто забезпечив суб'єкт господарювання економічними ресурсами, на який час, на яких умовах.

Через право власності джерела фінансування оборотних активів поділяються на:

– власний капітал, що виникає із коштів, внесених власником або створених як частина діяльності;

– зовнішній капітал, яким є всі зобов'язання, наприклад, перед постачальниками, перед банками за отримані позики, заборгованість перед працівниками за рахунок невиконаної заробітної плати тощо.

В табл. 2.2 наведено співвідношення динаміки оборотних активів, ЧВР та чистого прибутку ТОВ «Миколаївський сирзавод» за період 2018-2020 років.

Таблиця 2.2

Співвідношення динаміки оборотних активів, чистої виручки від реалізації, чистого прибутку ТОВ «Миколаївський сирзавод» за 2018-2020 рр

Показник	2018	2019	2020	Відхилення	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	темп приросту, %
Оборотні активи	5179	14984	24450	19271	372,10
Чиста виручка від реалізації	14813	11827	12939	-1874	-12,65
Чистий прибуток	-	1,0	1,0	-	-

З даних табл. 2.2 можна побачити, що оборотні активи за період 2018-2020 років значно збільшилися на 19271 тис. грн.. Чиста виручка від реалізації у 2019 році зменшилася на 2986 тис. грн., а у 2020 році в порівнянні з 2019 – збільшилася на 1112 тис. грн. В цілому ЧВР у 2020 році у порівнянні з 2018 роком зменшилася на 1874 тис. грн. У 2018 році завод спрацював «на нуль», тобто не було ані прибутку, ані збитку. У 2019 та у 2020 роках прибуток був однаковий – 1,0 тис. грн.

Графічно це виглядає наступним чином (рис. 2.3).

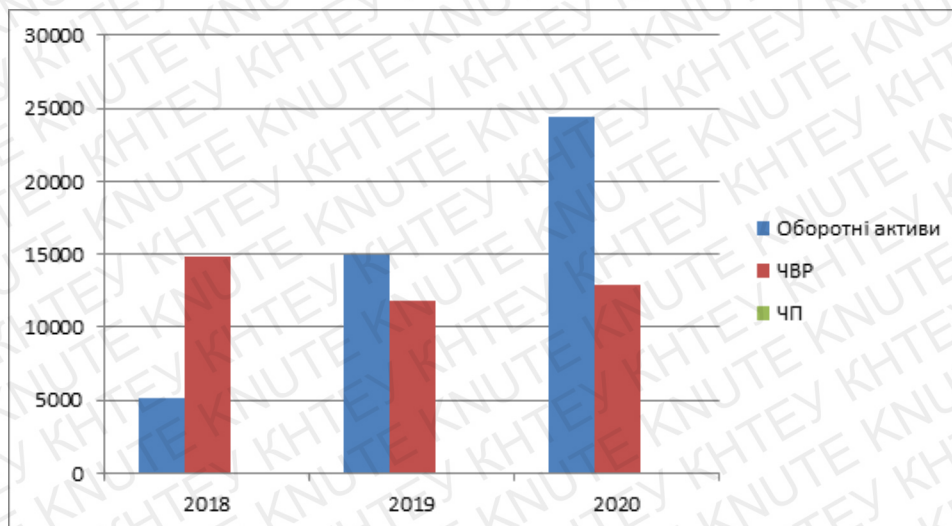

Рис. 2.3. Співвідношення динаміки оборотних активів, чистої виручки від реалізації, чистого прибутку ТОВ «Миколаївський сирзавод» за 2018-2020 рр

В табл. 2.3 представлена динаміка складу та структури джерел фінансування активів ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр.

Таблиця 2.3

Динаміка структури джерел фінансування оборотних активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Показник	2018		2019		2020		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	у структурі, %	темп приросту, %
Чистий робочий капітал	4020	77,62	3373	22,5	3013	12,3	-1007	74,95	-25,05
Поточні зобов'язання	1159	20,46	11611	72,04	21437	82,63	20278	62,17	1749,6
Всього оборотний капітал	5179	100,00	14984	100,00	24450	100,00	20280	0,00	358,05

Джерело: складено автором самостійно за даними Додатку А

Виходячи з даних табл. 2.3, можна побачити, що оборотний капітал збільшився у 2020 році в порівнянні з 2018 роком на 20280 тис. грн. переважно за рахунок збільшення поточних зобов'язань, які збільшились на 20278 тис. гривень.

2.2. Аналіз складу та структури оборотних активів ТОВ «Миколаївський сирзавод»

Аналіз структури балансу базується на аналізі частки окремих активів та пасивів у загальній сумі балансу. Він виконується окремо для активів та пасивів. Аналіз структури оборотних активів спрямований на визначення значення оборотних активів у діяльності підприємства та на вказівку основних складових елементів оборотних активів за певний період часу.

Слід також пам'ятати, що сама структура активів є результатом інвестиційних та операційних рішень, прийнятих на підприємстві, і пов'язана з характером здійснюваної господарської діяльності. Наслідки рішень керівництва підприємства в структурі власності важливі для її гнучкості (розуміється як здатність підприємства пристосовуватися до змін у своєму діловому середовищі) та фінансової ліквідності (розуміється як здатність конвертувати активи компанії в грошові кошти). Отже, правильно складений баланс дозволяє розрахувати коефіцієнти структури активів і дозволяє ретельно оцінити фінансовий стан підприємства.

За даними звітності підприємства (Додаток А) проаналізовано склад та структуру оборотних активів у 2018-2020 рр., що представлено в табл. 2.4 та 2.5.

Таблиця 2.4

**Аналіз структури оборотних активів підприємства ТОВ
«Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис. грн.**

Показник	2018		2019		2020		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	у структурі, в.п.	темп приросту, %
Оборотні активи	5179	100	14984	100	24450	100	19271	0,00	372,10
запаси	2052	39,62	2330	15,55	4546	18,59	2494	-21,03	121,54
поточна дебіторська заборгованість	3117	60,19	12364	82,51	19789	80,94	16672	20,75	534,87
грошові кошти та їх еквіваленти	10	0,19	3	0,02	34	0,14	24	-0,05	240,00
інші оборотні активи	0	0	287	1,92	81	0,33	81	0,33	100

Джерело: складено автором самостійно за даними Додатку А

Таблиця 2.5

**Аналіз складу оборотних активів підприємства ТОВ
«Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис. грн.**

Оборотні активи	Роки			Відхилення 2020 від	
	2018	2019	2020	2018	2019
Запаси	2052	2330	4546	2494	2216
Поточна дебіторська заборгованість	3117	12364	19789	16672	7425
Гроші та їх еквіваленти	10,0	3,0	34,0	24	31
Інші оборотні активи	-	-	81,0	-	-
Всього оборотних активів	5179	14984	24450	19271	9466

Загальна величина оборотних активів підприємства за аналізований період демонструє зростання на 19271 тис. грн. з темпом приросту у 372,10%.

У складі оборотних активів зростає величина запасів – на 2494 тис. грн. або на 121,54% відносно 2018 року. Але у структурі їх частка зменшилась на 21,03%.

Поточна дебіторська заборгованість у складі оборотних активів підприємства у 2020 році склала 19789 тис. грн., що на 16672 тис. грн. більше, ніж у 2018 році, а її темп приросту склав 534,87% відносно 2018 року. Частка поточної дебіторської заборгованості у структурі оборотних активів зростає на 20,75 відсоткових пунктів. Зростання дебіторської заборгованості негативно впливає на платоспроможність підприємства через відволікання з обороту найбільш ліквідних активів – грошових коштів, адже замість отримання коштів від покупців підприємство має заборгованість. Отже, зростання поточної дебіторської заборгованості є негативною тенденцією та може свідчити про прогіршення дисципліни у розрахунках з покупцями та замовниками.

Позитивним є хоч і не значне але зростання грошових коштів та їх еквівалентів – їх величина зросла на 24 тис. грн. або на 240% відносно 2018 року.

У 2020 році інші оборотні активи склали 81 тис. грн., що на 206 тис. грн. менше, ніж у 2019 році. У структурі вони зростають на 0,33 відсоткових пункту.

На рис. 2.4 представлено динаміку абсолютних величин складових елементів оборотних активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр.

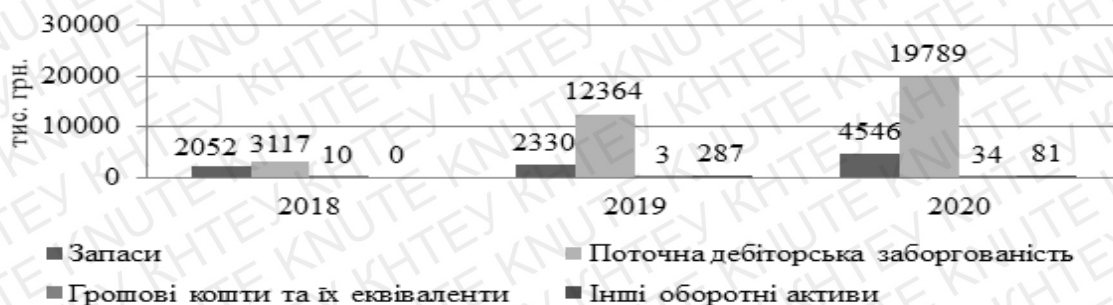

Рис. 2.4 Динаміка складових оборотних активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором самостійно за даними табл. 2.4

Отже, за даними гістограми (рис. 2.4) можна побачити, як стрімко зростає величина поточної дебіторської заборгованості.

На рис. 2.5 представлено динаміку структури оборотних активів ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр.

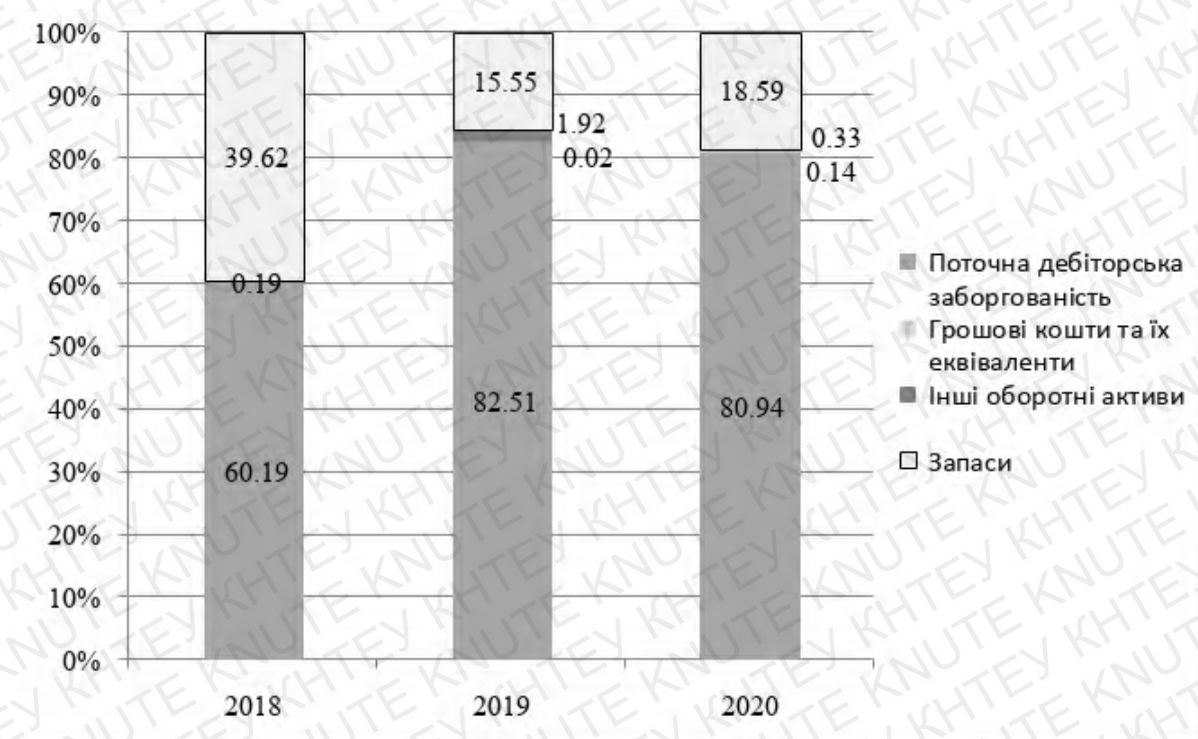

Рис. 2.5 Динаміка структури оборотних активів ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., %

Джерело: складено автором самостійно за даними табл. 2.5

Рис. 2.5 наочно показує, як зростає частка дебіторської заборгованості, а також інші складові у складі оборотних активів. Частка запасів знижується до 18,59% у 2020 році, а частка дебіторської заборгованості зростає до 80,94%. така значна частка поточної дебіторської заборгованості у складі оборотних активів може свідчити про те, що термін оплати за відвантажену продукцію не наступив на дату складання звітності, або покупці затримують сплату за отриману продукції у зв'язку із наданим товарних кредитом підприємством ТОВ «Миколаївський сирзавод».

Таблиця 2.6

**Динаміка складу джерел фінансування оборотних активів
підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис.
грн.**

Показник	Роки			Відхилення 2020	
	2018	2019	2020.	Від 2018.	Від 2019
Власний капітал	4020	3373	3013	-1007	-360
Поточні зобов'язання	1159	11611	21437	20278	9826
Необоротні активи	485	1133	1494	1009	361
Оборотні активи	5179	14984	24450	19271	9466
Власний оборотний капітал (р. 1– р. 3), тис. грн	3535	2240	1519	-2016	-721
Робочий капітал (р. 4 – р. 2), тис. грн	4020	3373	3013	-1007	-360
Коефіцієнт покриття (р. 4 / р. 2)	4,47	1,29	1,14	-3,33	-0,15
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним капіталом (р. 5 / р. 4	0,68	0,15	0,06	-0,62	-0,09

На рис. 2.7 представлено динаміку складу джерел фінансування оборотних активів підприємства за аналізований період.

Рис. 2.6 ілюструє значне зростання поточних зобов'язань підприємства у складі джерел фінансування активів підприємства. У свою чергу поточні зобов'язання зросли за рахунок збільшення інших поточних зобов'язань; їх зростання складає 19935 тис. грн.

Серед поточних зобов'язань зростає кредиторська заборгованість за товари – на 422 тис. грн. або на 39,96% порівняно до 2018 року. Зростання відбулось також по поточним зобов'язанням за розрахунками з бюджетом – на 10 тис. грн. Зменшились зобов'язання за розрахунками із страхування та з оплати праці. Власний капітал зріс за рахунок утворення нерозподіленого прибутку.

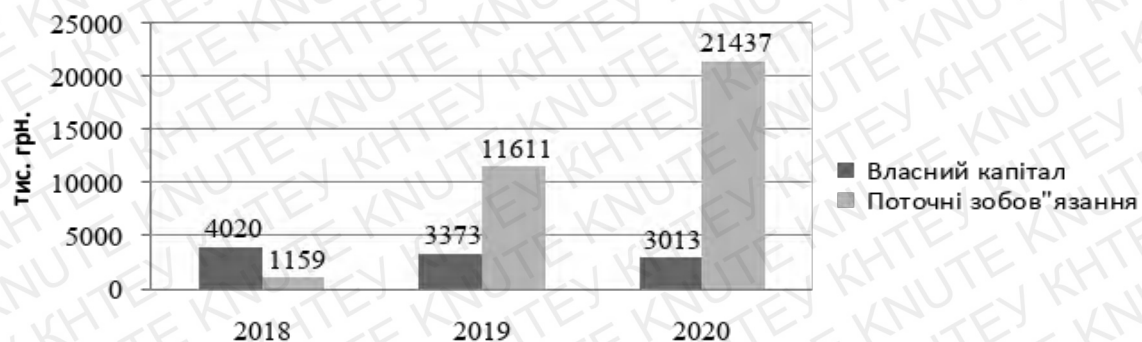

Рис. 2.6 Динаміка складу джерел фінансування оборотних активів підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., тис. грн.

Джерело: складено автором самостійно за даними табл. 2.6

Динаміка структури джерел фінансування активів ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр. представлена на рис. 2.7.

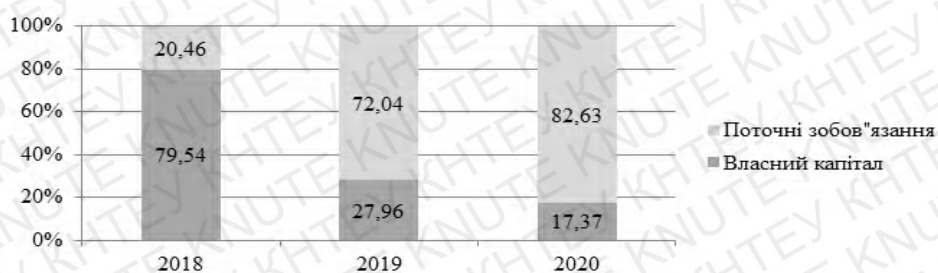

Рис. 2.7 Динаміка структури джерел фінансування оборотних активів ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр., %

Джерело: складено автором самостійно за даними табл. 2.3

Отже, у структурі джерел фінансування активів зростає частка поточних зобов'язань – з 20,46% у 2018 році до 72,04% у 2019 році та до 82,63% у 2020 році. Довгострокових зобов'язань підприємства за досліджуваний період не має.

Таким чином, пасиви підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» показують, звідки взяли кошти, спрямовані на фінансування та формування майна (активів) підприємства. Основне джерело – це поточні зобов'язання.

Вид джерел фінансування матеріальних оборотних коштів є важливим показником, який характеризує фінансову стійкість

підприємства. Матеріальні оборотні кошти підприємства являють собою запаси підприємства. Для характеристики джерел формування матеріальних оборотних коштів (запасів) використано розрахунки, які і характеризують види джерел (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Аналіз джерел формування матеріальних оборотних коштів
(запасів) підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020
рр., тис. грн.**

Показники	2018	2019	2020	Відхилення
Загальна величина запасів	2052	2330	4546	2494
Наявність власних оборотних засобів	4020	3373	3013	-1007
Функціонуючий капітал	2861	-8238	-18424	-21285
Загальна величина джерел	5179	14984	24450	19271
1. Надлишок (+) або недолік (-) власних оборотних коштів	1968	1043	-1533	-3501
2. Надлишок (+) або недолік (-) власних оборотних коштів і довгострокових позикових джерел формування запасів	1968	1043	-1533	-3501
Надлишок (+) або недолік (-) загальної величини основних джерел формування запасів	3127	12654	19904	16777
Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості підприємства	{1;1;1}	{1;1;1}	{0;0;1}	x

Джерело: складено автором самостійно за даними Додатку А

Функціонуючий капітал = Власний капітал + Довгострокові зобов'язання - Основні засоби та вкладення або поточні активи - Поточні зобов'язання

Загальна величина запасів зросла на 2494 тис. грн. Власні оборотні кошти знижуються на 1007 тис. грн. Функціонуючий капітал зменшився на 21285 тис. грн.

Абсолютна фінансова стійкість (трикомпонентний показник типу фінансової стійкості {1,1,1}) у підприємства була у 2018-2019 рр. Такий тип

фінансової стійкості характеризується тим, що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами. Така ситуація навряд чи може розглядатися як ідеальна, оскільки означає, що керівництво не вміє, не бажає або не має можливості використовувати зовнішні джерела коштів для основної діяльності.

Нестійкий фінансовий стан (показник типу фінансової стійкості $\{0,0,1\}$) спостерігається у 2020 році. У цьому періоді підприємство не має достатнього обсягу власних оборотних коштів (нестача складає 1533 тис. грн.) через зростання необоротних активів та перевищення їх величини над власним капіталом. У цій ситуації необхідне відновлення рівноваги за рахунок поповнення джерел власних коштів, що можливо шляхом скорочення дебіторської заборгованості чи прискорення оборотності запасів.

Таким чином, за проведеним аналізом встановлено, що активи підприємства протягом останніх трьох років зростають, а у складі майна переважають оборотні активи, у структурі джерел фінансування майна переважають поточні зобов'язання, здебільшого інші поточні зобов'язання

Підприємство, надаючи торгову позику, приймає певний ризик, пов'язаний з кредитуванням клієнта. Специфіка такої групи активів, як дебіторська заборгованість, така, що юридично вони є активами, що належать продавцю (відстрочка платежу), але вони фізично належать одержувачу, який на той момент ними торгує. У зв'язку з тим, що надана торгова позика є безвідсотковою (протягом періоду наданого строку платежу) зовнішнім джерелом фінансування, вона є додатковим джерелом коштів, які шукають покупці.

Торговий кредит в нинішній економіці вже є чимось природним, і тривалість строку платежу стала інструментом конкурентної боротьби. Між терміном позики та товарообігом підприємства існує позитивний зв'язок.

Це генерує вигоди у вигляді, наприклад, збільшення товарообігу, але також створює загрози, коли, наприклад, банкрутство одержувача призведе до втрати майбутніх надходжень.

Часто в боротьбі за клієнта підприємство ТОВ «Миколаївський сирзавод» не звертає уваги на терміни надання позики або її якість, що призводить до значного збільшення нарахування («паперового») прибутку та збільшення дебіторської заборгованості на першій фазі. Якщо сценарій буде оптимістичним, дебіторська заборгованість буде погашена, а прибуток ТОВ «Миколаївський сирзавод» буде відображено в надходженні грошових коштів. Однак рідко трапляється так, що всі партнери платять вчасно. В табл. 2.8 проведено аналіз термінів утворення дебіторської заборгованості підприємства.

Таблиця 2.8

**Віковий склад та структура дебіторської заборгованості ТОВ
«Миколаївський сирзавод» станом на 31.12.2020 р.**

Дебітори	Період погашення					Усього
	Від 1 до 30	Від 31 до 90	Від 91 до 180	Від 181 до 270	Від 271 до 360	
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	8963	1896	139	3159	5632	19789
Питома вага, %	45,29	9,58	0,70	15,96	28,46	100

Джерело: складено автором самостійно за даними підприємства

Основна увага бухгалтерської й фінансової служби підприємства повинна бути звернена на дебіторську заборгованість, що перевищує договірні строки погашення, а саме 1 місяць (30 днів). У цьому випадку така заборгованість становить 54,71 % від загальної суми. В межах договірного терміну перебуває 45,29% всієї заборгованості.

Питання термінів утворення дебіторської заборгованості має перебувати під постійним контролем підприємства, адже затримка платежу може заморожувати кошти на довший термін, ніж передбачалося, хоча деякі борги можуть ніколи не дійти до підприємства, спричиняючи збитки. Слід

вказати, що накопичення безнадійної заборгованості є однією з найпоширеніших причин глибоких криз у суб'єктів господарювання, які часто закінчуються банкрутством. Виникнення в підприємства великої кількості непогашеної заборгованості (не тільки дебіторської заборгованості) є причиною так званої платіжної затримки, через яку може виникнути дисбаланс фінансової ліквідності. Фінансова ліквідність є необхідною умовою виживання на ринку. Для того, щоб компанія могла збільшувати свої ресурси в майбутньому, вона повинна додатково, крім ліквідності, мати прибуток – позитивну рентабельність. Не можливо досягти довгострокову прибутковість без підтримки ліквідності. Безумовно, можна сказати, що дебіторська заборгованість – це актив, який суттєво впливає на прибутковість та ліквідність. Зазвичай високий рівень дебіторської заборгованості – це довгостроковий торговий кредит, який є методом максимізації обороту, а з іншого боку, слід враховувати ризик з точки зору фінансової ліквідності, оскільки кількість компаній, які можуть просто не оплатити, останнім часом зростає.

Директор фінансового відділу ТОВ «Миколаївський сирзавод» відповідає за процес управління дебіторською заборгованістю, який визначає, серед іншого: дату надання торгового кредиту, масштаб фінансування, ефективність стягнення. Він використовує безліч методів для відстеження і визначення рівня дебіторської заборгованості по відношенню, наприклад, до загальних активів, поточних активів або продажу.

Збільшення частки дебіторської заборгованості в сукупних активах ТОВ «Миколаївський сирзавод» свідчить про збільшення рівня фінансування одержувачів не тільки за рахунок продовження терміну їх стягнення, а й за рахунок надання торгового кредиту новим покупцям або тим, хто раніше платив готівкою своєчасно. З іншого боку, зростаюча частка дебіторської заборгованості може вказувати на навмисну м'яку

кредитну політику, продиктовану бажанням ТОВ «Миколаївський сирзавод» вийти на нові ринки, або порушеннями в відділі стягнення боргу, або неправильною стратегією управління цією групою активів. Незалежно від обставин, збільшення дебіторської заборгованості визначає зростання попиту на оборотний капітал і впливає на рівень безпеки з точки зору ліквідності. Ось чому так важливо періодично і систематично аналізувати цей розмір активів.

2.3. Оцінка тривалості фінансового циклу та чинників, що її визначали

Для розрахунку фінансового циклу підприємства використано методику, наведену у першому розділі роботи. Інформаційним джерелом виступає звітність підприємства (Додаток А) та табл. 2.9, 2.10 та 2.11.

Таблиця 2.9

Динаміка середнього періоду обороту запасів

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	14813	11611	12460	-2353
Середній обсяг запасів, тис.грн	2109,5	2191	3438	1328,5
Середній період обороту запасів, днів	51	68	100	49

Таблиця 2.10

Динаміка середнього періоду обороту поточної дебіторської заборгованості

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст
Чиста виручка від реалізації , тис.грн	14813	11827	12939	-1874
Середній обсяг поточної дебіторської заборгованості , тис.грн	3019	7740,5	16076,5	13057,5
Середній період обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	98	238	453	355

Таблиця 2.11

Динаміка середнього періоду обороту поточної кредиторської заборгованості

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст
Собівартість реалізованої продукції , тис.грн	14813	11611	12460	-1874
Середній обсяг поточної кредиторської заборгованості , тис.грн	1059,5	935,5	1146,5	87
Середній період обороту поточної кредиторської заборгованості, днів	26	29	1	-25

Для розрахунку фінансового циклу розраховані дані зведено в табл.2.12.

Таблиця 2.12

Розрахунок тривалості фінансового циклу ТОВ «Миколаївський сирзавод», 2018-2020 р.

Показник	2018	2019	2020	Відхилення
Цикл конверсії дебіторської заборгованості	98	238	453	355
Цикл конверсії запасів	51	68	100	49
Операційний цикл	149	306	553	404
Цикл конверсії кредиторської заборгованості	26	28	27	1
Тривалість фінансового циклу	123	278	553,0	429,99

Джерело: складено автором самостійно за даними підприємства

Отже, за рахунок зменшення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості період її конверсії (погашення) становить 453 дні в 2020

році, тобто він збільшився на 355 днів порівняно до 2018 року, який збільшився на 17 днів у порівнянні з 2017 роком.

Для виробничих підприємств, до яких відносяться підприємство ТОВ «Миколаївський сирзавод», важливо стежити за оборотністю запасів. Оборотність запасів знижується, а термін їх конверсії зростає з 51 дня (у 2018 році) до 100 днів у 2020 році, що є негативним явищем. Отже, знижується швидкість відновлення запасів підприємства (кількість оборотів грошових коштів, вкладених в запаси за звітний період).

На рис. 2.8 представлено зміну конвертації запасів та дебіторської заборгованості, а також операційного циклу.

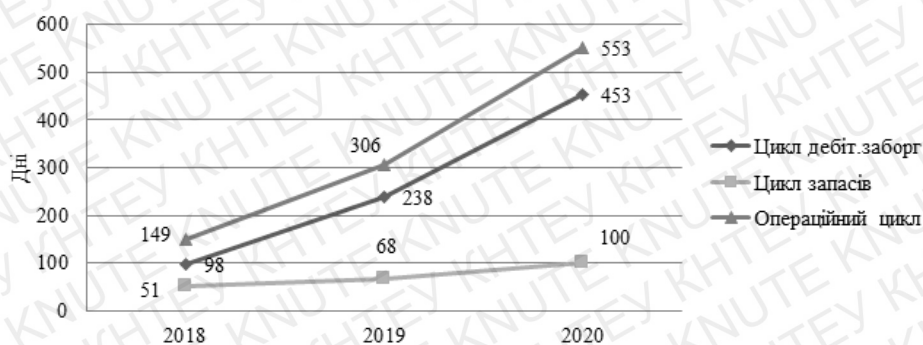

Рис. 2.8. Динаміка періодів обороту запасів, дебіторської заборгованості і тривалості операційного циклу ТОВ «Миколаївський сирзавод», 2018-2020 р.

Джерело: складено автором самостійно

Як видно з графіку (рис. 2.8), операційний цикл зріс до 553 днів. На його зростання здебільшого впливає зростання циклу дебіторської заборгованості.

Підприємство ТОВ «Миколаївський сирзавод» швидше розраховується зі своїми постачальниками, ніж з ним розраховуються його покупці. Про це свідчить коефіцієнт оборотності зобов'язань та термін

погашення кредиторської заборгованості, який становить менше 1 дня. Тобто підприємства розраховується в один день з постачальниками, або ж надає авансом повну суму розрахунку за сировину.

На рис. 2.9 представлено операційний та фінансовий цикли підприємства.

Рис. 2.9. Тривалість операційного та фінансового циклу ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр.

Джерело: складено автором самостійно

Отже, негативною тенденцією є зростання операційного і фінансового циклу. Операційний цикл зростає переважно за рахунок уповільнення оборотності дебіторської заборгованості, а також запасів. Уповільнення оборотності дебіторської заборгованості значно збільшує операційний цикл. Це свідчить про зниження ефективності управління запасами підприємства та дебіторської заборгованості.

Зростання операційного циклу сприяє збільшенню фінансового циклу, що в свою чергу негативно відбивається на фінансовому становищі підприємства. Якщо в 2018 році кількість днів між погашенням

кредиторської та дебіторської заборгованістю становило 123 дні, то в 2020 році – 553 дні.

Інтерпретація тривалості фінансового циклу дозволяє зробити наступний вино совок: збільшення тривалості фінансового циклу (до 553 днів) негативно відбивається на фінансовій надійності підприємства, а також знижує платоспроможність і ліквідність підприємства. Розраховано на представлено на рис. 2.10 зміну показників ліквідності – коефіцієнт поточної ліквідності та коефіцієнт термінової ліквідності.

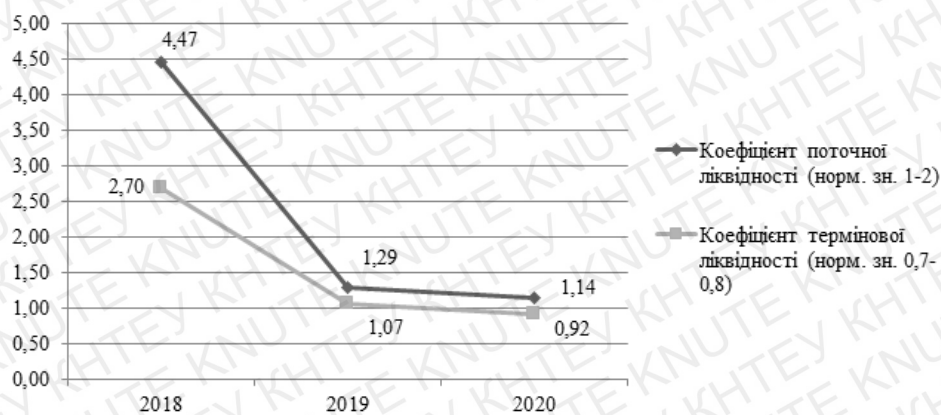

Рис. 2.10. Коефіцієнти ліквідності ТОВ «Миколаївський сирзавод» у 2018-2020 рр.

Джерело: складено автором самостійно за даними Додатку А

Як показує проведений аналіз, оборотність дебіторської заборгованості та запасів істотно падає, але ліквідність при цьому перебуває на рівні, що відповідає рекомендованим значення показників поточної та термінової ліквідності (рис. 2.10). Судячи з усього, на підприємстві за майже сталої величини власного капіталу ростуть позикові кошти. Тобто за показниками ліквідності і платоспроможності підприємство благополучно. Дані показники були досягнуті завдяки зміні структури капіталу, а саме завдяки появі кредиторської заборгованості.

Існують і зворотні приклади, коли оборотність зростає, а ліквідність падає. Відповідно до цього можна зробити висновок, що поліпшення показників оборотності не може гарантувати поліпшення ефективності підприємства. Коефіцієнти оборотності лише показують ситуацію, яка складається на даному підприємстві (чи в галузі) управління оборотними коштами. Цим показники оборотності і цінні. Вони можуть доповнити дослідження структури балансу з питань характеристики сформованих умов роботи з запасами, збутом готової продукції, умов розрахунків з постачальниками і покупцями. Більш інформативними є періоди обороту, які розраховуються в днях, так як вони мають реальну економічну інтерпретацію.

За підсумками розділу 2 зроблено наступні висновки.

Досліджуване підприємство у складі активів має високу частку оборотних активів, більше 80%. Оборотні активи фінансуються переважно за рахунок поточних зобов'язань. Величина власного капіталу є майже сталою величиною. За типом фінансування оборотних коштів підприємство у 2020 році має нестійкий фінансовий стан через недостатність власних оборотних коштів для фінансування запасів та витрат.

У складі оборотних активів стрімко зростає величина дебіторської заборгованості (на 19,8 млн. грн.), 55% якої вимагає контролю та заходів з стягування через перевищення договірних термінів сплати.

Виявлено тенденції в уповільненні оборотності запасів і дебіторської заборгованості, збільшує операційний цикл. Термін погашення дебіторської заборгованості зростає до 453 днів. Скорочується термін погашення кредиторської заборгованості (до 1 дня). При цьому фінансовий цикл зростає і складає 553 дні.

Необхідно застосування заходів щодо зменшення тривалості фінансового циклу задля поліпшення фінансового стану підприємства, підвищення ефективності управління кредиторською, дебіторською заборгованістю і оборотними активами. Така ситуація вимагає розробку

заходів щодо прискорення оборотності даних елементів оборотних активів. Прискоренню оборотності оборотних коштів підприємства сприятиме впровадження заходів щодо прискорення оборотності дебіторської заборгованості і запасів.

Система управління дебіторською заборгованістю повинна стати складовою частиною загального управління оборотними активами і фінансової політики підприємства, яка буде спрямована на забезпечення своєчасної оплати відвантаженої продукції.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ЦИКЛОМ ТОВ «МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД»

Методи екстраполяції використовують за відносно стабільного розвитку підприємства (чи окремих показників його діяльності) або за наявності сезонних чи циклічних коливань з чітко вираженим трендом. Під трендом (від англ. trend - напрям, тенденція) розуміють тривалу тенденцію зміни економічних показників в економічному прогнозуванні. Якщо ж розвиток показників фінансово-господарської діяльності підприємства у попередніх періодах характеризується значною нестабільністю і суттєвим коливанням фінансових показників, то їх екстраполяція на майбутні періоди буде неможливою, а отже, недоцільним є використання відповідних методів.

Перед фінансовим менеджером стоїть завдання розрахувати методом ковзних середніх прогнозні показники грошових надходжень від реалізації продукції в третьому кварталі планового року в розрізі окремих місяців. В його розпорядженні є інформація щодо грошових надходжень у попередні шість місяців. У табл. 3.1 наведено розрахунок прогнозних показників, якщо досліджуваний інтервал становить $n = 3$.

Таблиця 3.1

Розрахунок методом ковзних середніх

Порядковий номер періоду (року), i	Значення досліджуваного показника	Ковзна середня в граничному періоді	Розрахунок ковзної середньої
2018	14813	—	
2019	11827	—	
2020	12939	13193	$(14813+11827+12939) : 3$
2021(прогноз)	13193	12653	$(11827+12939+13193) : 3$
2022(прогноз)	12653	12928	$(12939+13193+12653) : 3$

Джерело: розраховано автором на підставі даних підприємства

Другий спосіб. Необхідно здійснити прогностні розрахунки обсягів грошових надходжень від реалізації продукції для складання фінансового плану на 2021 р. Прогностне значення відповідних грошових надходжень на 2020 р. становило 12,450 млн грн; фактичний обсяг надходжень коштів у 2020 р. дорівнював 12,939 млн грн; значення фактору згладжування α , яке враховується в прогностних розрахунках на підприємстві, становить 0,33.

За використання методу експоненціального згладжування першого порядку шукане значення прогностного показника на 2021 р. становитиме 12,611 млн грн:

$$P_{2021} = 12,450 + 0,33 (12,939 - 12,450) = 12,611 \text{ млн грн.}$$

$$P_{2022} = 12,611 + 0,33(12,939 - 12,611) = 12,719 \text{ млн грн}$$

Останнім часом дедалі більшого поширення в практиці фінансового прогнозування набуває методологія експоненціального згладжування другого і вищого порядків, яка точніше враховує той чи інший тренд у розвитку прогностних показників.

Слід зазначити, що на практиці в ході прогнозування досить часто можна спостерігати комбіноване використання різних методів, наприклад результати, отримані за допомогою методів екстраполяції, служать базовою інформацією при використанні експертного методу.

Отже, доцільно використовувати другий спосіб розрахунку чистої виручки від реалізації.

В табл. 3.2 наведений план доходів та витрат підприємства.

Для побудови ефективної процедури роботи з дебіторською заборгованістю на ТОВ «Миколаївський сирзавод» слід застосовувати всі наявні методи, зважаючи на доцільність використанні кожного в конкретній ситуації.

Таблиця 3.2

**План доходів і витрат ТОВ «Миколаївський сирзавод» на
2021 рік, тис. грн**

Показники	2020 рік	2021 рік
Чиста виручка від реалізації	12939	13193
Собівартість проданих товарів — усього,	12460	12330
Валовий прибуток	479	863
Операційні витрати — усього,	12942	12890
Чистий прибуток	-3	303

Джерело: розраховано автором на підставі даних підприємства

Для застосування методів на підприємстві слід впровадити регламентовану політику роботи з дебіторською заборгованістю, в якій зазначити про порядок використання кожного з них.

Така політика має передбачати наступні стадії:

- ретельний аналіз контрагента на його добросовісність (перед початком спільної співпраці);
- розробка уніфікованих договорів співробітництва, які належним чином захищатимуть ваші інтереси;
- встановлення єдиних правил надання кредиту або відтермінування платежу;
- розробка дій, які виконуються при утворенні заборгованості;
- постійний аналіз стану дебіторської заборгованості (бажано назначити особу, відповідальну за такі дії, щоб саме вона сигналізувала керівнику у випадках, коли вже час вживати активні методи впливу на контрагентів).

На підставі вищенаведеного, можна визначити декілька загальних правил, які дозволять побудувати безпечні відносини з контрагентами і тим самим спростити управління дебіторською заборгованістю: завжди прораховувати та враховувати ризик несплати покупцями виставлених рахунків;

- збільшувати коло покупців для зменшення втрат у випадку не здійснення оплати одним або декількома з них;
- здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;
- своєчасно вести претензійну та судову роботу з боржниками, до того, як заборгованість стане сумнівною або безнадійною;
- у випадку систематичних порушень контрагентом порядку розрахунків – припиняти співпрацю з ним.

Складемо план обігу дебіторської заборгованості (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Планування дебіторської заборгованості ТОВ «Миколаївський сирзавод» на 2021 рік

Показники	2018	2019	2020	2021
Чиста виручка від реалізації, тис. грн	14813	11827	12939	13193
Дебіторська заборгованість нп, тис.грн	2921	3117	12364	19789
ДЗ кп, тис.грн	3117	12364	19789	27780
Коефіцієнт оботності дебіторської заборгованості	4,9	1,3	1,7	1,6
Період оботу дебіторської заборгованості, дні	98	238	453	218

Таким чином, середній термін обігу дебіторської заборгованості на 2021 рік становив 218 днів. Тобто, оборотність дебіторської заборгованості скоротилася на 235 днів за рахунок заключення нових договорів підприємства.

Для скорочення періоду обороту запасів рекомендується здійснити наступні заходи:

Збільшити автопарк підприємства для чістішого відвантаження продукції;

Планування логістичних маршрутів зазчасно, враховуючи укладені контракти;

Укладання контрактів на поставки менші за розміров, але частіші.

Таким чином, за нашими оцінками реалізація запропонованих заходів дозволить скоротити середній період обороту на 20 днів

Складемо план обсягу запасів (табл 3.4).

Таблиця 3.4

Планування обсягу запасів ТОВ «Миколаївський сирзавод» на 2021 рік

Показники	2018	2019	2020	2021
Собівартість, тис.грн	14813	11827	12939	12330
Період обороту запасів, днів	51	68	100	100-20=80
Запаси, тис.грн	2069	2233	3594	2740

У підприємства в плановому періоді немає можливості подовження періоду обороту кредиторської заборгованості, таким чином він залишиться у розмірі 2020 року, а саме 27 днів. Таким чином тривалість фінансового циклу підприємства в 2021 році становитиме:

$$\text{ТФЦ} = 80 + 218 - 27 = 271 \text{ дні}$$

Таким чином, реалізація запропонованих заходів дозволить скоротити тривалість фінансового циклу на $552 - 270 = 282$ дні.

Це дозволить в середньому вивільнити з обороту фінансових ресурсів на: $13193 * 282 / 360 = 10334,52$ тис. грн.

Ці кошти підприємство може інвестувати у ефективні інвестиційні проекти та отримати додатковий прибуток.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У даній випускній кваліфікаційній роботі було проведено аналіз теоретичних і методичних основ управління фінансовим циклом підприємства.

Зробимо деякі висновки.

1. Фінансовий цикл пов'язаний з операційним циклом. Тим не менше, його суть зосереджена на грошових потоках. А саме, його можна визначити як час, що настає між оплатою придбаних запасів та моментом, коли дебіторська заборгованість у договірних сторін закінчується. Іншими словами, це відображає, як довго заморожуються грошові кошти у процесі виробництва та реалізації.

2. Активи виробничого підприємства, як правило, складаються з наступних активів:

1) Необоротні засоби (основні засоби, нематеріальні активи, фінансові активи тощо).

2) Оборотні активи (запаси, дебіторська заборгованість, цінні папери, грошові кошти).

Загальна величина активів підприємства за досліджуваний період зросла на 20280 тис. грн. або на 358,05%. Зростання активів відбулось переважно за рахунок оборотних активів, величина яких зросла на 19271 тис. грн. або на 372,10% порівняно до 2018 року.

3. Пасиви підприємства ТОВ «Миколаївський сирзавод» показують, звідки взяли кошти, спрямовані на фінансування та формування майна (активів) підприємства. Основне джерело – це поточні зобов'язання.

Вид джерел фінансування матеріальних оборотних коштів є важливим показником, який характеризує фінансову стійкість підприємства. Матеріальні оборотні кошти підприємства являють собою запаси підприємства.

4. Аналіз структури балансу базується на аналізі частки окремих активів та пасивів у загальній сумі балансу. Він виконується окремо для активів та пасивів. Аналіз структури оборотних активів спрямований на визначення значення оборотних активів у діяльності підприємства та на вказівку основних складових елементів оборотних активів за певний період часу.

5. Збільшення частки дебіторської заборгованості в сукупних активах ТОВ «Миколаївський сирзавод» свідчить про збільшення рівня фінансування одержувачів не тільки за рахунок продовження терміну їх стягнення, а й за рахунок надання торгового кредиту новим покупцям або тим, хто раніше платив готівкою своєчасно. З іншого боку, зростаюча частка дебіторської заборгованості може вказувати на навмисну м'яку кредитну політику, продиктовану бажанням ТОВ «Миколаївський сирзавод» вийти на нові ринки, або порушеннями в відділі стягнення боргу, або неправильною стратегією управління цією групою активів.

6. Підприємство ТОВ «Миколаївський сирзавод» швидше розраховується зі своїми постачальниками, ніж з ним розраховуються його покупці. Про це свідчить коефіцієнт оборотності зобов'язань та термін погашення кредиторської заборгованості, який становить менше 1 дня. Тобто підприємства розраховується в один день з постачальниками, або ж надає авансом повну суму розрахунку за сировину.

7. З проведеного аналізу щодо вдосконалення фінансового циклу випливає, що підприємство має планувати свої надходження та видатки. Було розроблено план грошових коштів на 1 квартал 2020 року. Також були розраховані операційний залишок, страховий залишок та загальний розмір середнього залишку грошових активів у планованому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анализ хозяйственной деятельности : учеб. Пособие. Москва : ИНФРА-М, 2003. 285 с.
2. Артеменко В.Г. Экономический анализ : учебное пособие. Москва: КНОРУС, 2011. 288 с.
3. Баканов М.И. Экономический анализ в торговле: учеб. Пособие. Москва : Финансы и статистика, 2005. 400 с.
4. Бланк И. А. Концептуальные основы финансового менеджмента. Киев. : Ника-Центр, Эльга, 2003. 448 с.
5. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учеб. курс. 2-е изд., перераб. и доп. Киев : Эльга : Ника-Центр, 2004. 655 с.
6. Бланк И.А. Управление активами. Киев : НикаЦентр, 2000. 720 с.
7. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия. Текст. Киев : Эльга : Ника-Центр, 2003. 446 с.
8. Бланк И.А. Управление денежными потоками. Киев : Ника-Центр, Эльга, 2002. 736 с.
9. Бланк И.А. Управление прибылью. Изд. 3-е, перераб. и доп. Киев: Ника-Центр, 2007. 766 с.
10. Бланк И.А. Управление финансовой стабилизацией предприятия. Киев : Эльга : Ника-Центр, 2003. 483 с.
11. Бондаренко О. С. Управління поточними активами: теоретичні основи та практичне застосування. // Вісник Хмельницького національного університету. 2005. № 3 (66). С. 51–56.
12. Бочаров В.В. Финансовый анализ : учеб. 2-е изд. Санкт-Петербург, 2009. 240 с.

13. Бригхем Ю., Ганенски Л. Финансовый менеджмент : в 2-х томах. / пер. с англ. под ред. В. В. Ковалёва. Санкт-Петербург : Экономическая школа, 1997. Т. 1. 362 с.
14. Ван Хорн Дж. К., Вахович Дж. Основы финансового менеджмента. 11-е изд. Пер. с англ. Москва : Издательский дом «Вильямс», 2001. 992 с.
15. Волошина С. В., Костакова Л. Д. Методичні підходи до оцінювання стратегії управління оборотними активами підприємства. // Торгівля і ринок України. 2020. № 1(47). С. 78-86.
16. Геращенко И. П. Построение оптимальной стратегии управления оборотными активами компании. // Актуальные вопросы современной экономики. 2009. №7-2. С. 120–127.
17. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
18. Гринюк І.М. Стратегії управління оборотним капіталом та джерелами його фінансування (на прикладі нафтогазових підприємств України). // Економіка України. 2017. №8. С. 47-59.
19. Дядюк М. А., Михайлова О. В. Типи політики управління оборотними активами підприємств торгівлі. // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2013. Харків. 1 (1). С. 120–129.
20. Економічний аналіз; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. Київ : КНЕУ, 2003. 540 с.
21. Економічний аналіз : навч. посібник. М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2003. 556 с.

22. Жамбалов Ж. Ч., Головецкий Н. Я. Оборотный капитал на производстве: анализ и эффективное использование. // Вестник евразийской науки. 2019. № 2. С. 59-68.
23. Ивашковская И.В., Янгель Д.О. Жизненный цикл организации и агрегированный показатель роста. // Корпоративные финансы. 2007. № 4 (4). С. 97–100.
24. Камінський С. І. Основні тенденції зміни тривалості фінансового циклу на підприємствах торгівлі. // Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 19. С. 96-99.
25. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз : теорія і практика. Київ : Знання, 2008. 428 с.
26. Ковалёв В.В. Введение в финансовый менеджмент: экспрес -курс. – Москва : Бератор-Пресс, 2002. 144с.
27. Ковалев В.В. Управление денежными потоками, прибылью и рентабельностью. Москва : Проспект, ТК Велби, 2007. 336 с.
28. Ковалев В.В. Финансовый анализ : методы и процедуры. Москва : Финансы и статистика, 2002. 560 с.
29. Колб Р.В., Родригес Р. Дж. Финансовый менеджмент: учебник. Пер. с англ. Драсевой Е. Л. Москва : Финпресс, 2001. 496 с.
30. Кошельок Г.А. Прогнозування фінансового циклу підприємства. European journal of economics and management. 2017. Volume 3. Issue 6. С. 92-98.
31. Курс экономики: учебник. 3-е изд., доп. Под ред. Б.А. Райзберга. Москва : ИНФРА-М, 2000. 716 с.
32. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання; Київ. нац. екон. ун-т. Київ, 2007. 387 с.

33. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. Фінанси, облік і аудит. 2014. Вип. 1 (23). С. 252–255.
34. Економіка торговельного підприємства: підручник / Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О. Ушакова Н.М.; за ред. Н.М. Ушакової. Київ: Хрещатик, 1999. –800 с.
35. Макаров А.С. Формирование финансовой политики организации с учетом стадий жизненного цикла. // Финансы и кредит. 2010. № 12. С. 47–54.
36. Маренго А.К. Финансовый менеджмент. Экспресс-курс. Москва: Бератор-Пресс, 2002. 144 с.
37. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. Київ. : Вища шк., 2005. 246 с.
38. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.
39. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП Рута, 2007. 704 с.
40. Андреева Г.І., Андреева В.В. Організація і методика економічного аналізу: навчальний посібник. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 353 с.
41. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Харків. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
42. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Тернопіль : Економічна думка, 2009. 227 с.

43. Проскуріна Н. М., Романюк Н. С. Управління оборотними активами в умовах кризового стану підприємства // Економічний вісник Національного гірничого університету. 2009. № 3. С. 55–63.
44. Роберт С. Хиггинс. Финансовый анализ. Инструменты для принятия бизнес-решений (Analysis for Financial Management). Москва. : Вильямс, 2007. 464 с.
45. Роганова Г.О., Кравченко І. В. Прогнозування забезпеченості оборотним капіталом підприємства URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2020/81.pdf
(дата звернення: 05.09.2021)
46. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібник. К. : КНЕУ, 2003. 554 с.
47. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.
48. Хачатрян В.В., Усова Л.С. Фактори, що впливають на фінансовий стан підприємства. URL: <http://intkonf.org/ken-hachatryan-vv-usova-ls-faktori-schovplivayut-na-finansoviy-stan-pidpriemstva/>.
(дата звернення: 01.09.2021)
49. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу. Москва. : ИНФРА-М, 2005. 301 с.
50. Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. // Бізнес-інформ. 2020. № 11. С. 337–346.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПРОЩЕНИЙ ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підприємство	ТОВ "МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД"	Дата (рік, місяць, число)	Код
Територія	МИКОЛАЇВКА	за ЄДРПОУ	25.01.2019
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	30821003
Вид економічної діяльності	Перероблення молока, виробництво масла та сиру	за КОПФГ	5123555100
Середня кількість працівників	20	за КВЕД	240
Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком			10,51
Адреса, телефон	Одеська обл., Миколаївський р-н, смт. Миколаївка, вул. Центральна, 1, 67000	0485722265	

Форма N 1-мс
1801006

1. Баланс на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби:	1010	514.0	485.0
первісна вартість	1011	1 747.0	1 747.0
знос	1012	(1 233.0)	(1 262.0)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	514.0	485.0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2 167.0	2 052.0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2 921.0	3 117.0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1.0	10.0
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	5 089.0	5 179.0
Баланс	1300	5 603.0	5 664.0
Пасив			
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	4 505.0	4 505.0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-
Усього за розділом I	1495	4 505.0	4 505.0

Продовження дод. А

II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	1 063.0	1 056.0
розрахунками з бюджетом	1620	-	-
розрахунками зі страхування	1625	19.0	30.0
розрахунками з оплати праці	1630	16.0	73.0
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	1 098.0	1 159.0
Баланс	1900	5 603.0	5 664.0

2. ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

за Рік 2018 р.

Код за ДКУД
Форма N 2-мс
1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	14 813.0	11 154.0
Інші доходи	2160	-	-
Разом доходи (2000+2160)	2280	14 813.0	11 154.0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(14 813.0)	(11 151.0)
Інші витрати	2165	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	14 813.0	11 151.0
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-	3.0
Податок на прибуток	2300	(-)	(1.0)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	-	2.0

Керівник

(підпис)

Маєвський Валентин Андрійович

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Нестеренко Сергій Петрович

(ініціали, прізвище)

Продовження дод. А

Фінансова звітність мікропідприємства

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	Коди 2020 01 01	
Територія ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ, МИКОЛАЇВСЬКИЙ РАЙОН, СМТ.	за КОАТУУ	30821003	
Організаційно-правова форма господарювання Приватне підприємство	за КОПФГ	5123555100	
Вид економічної діяльності Перероблення молока, виробництво масла та сиру	за КВЕД	120	
Середня кількість працівників 29		10.51	
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон 67000 Одеська обл., Миколаївський район, селище міського типу Миколаївка, ВУЛИЦЯ ЦЕНТРАЛЬНА, будинок 1		4825722265	

І. Баланс на	Форма № 1-мс	Код за ДКУД	1801006
на 31.12.2019 р.			

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
І. Необоротні активи			
Основні засоби	1010	485.0	1 133.0
первісна вартість	1011	1 747.0	2 496.0
знос	1012	(1 262.0)	(1 363.0)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом І	1095	485.0	1 133.0
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100	2 052.0	2 330.0
Поточна дебіторська заборгованість	1155	3 117.0	12 364.0
Гроші та їх еквіваленти	1165	10.0	3.0
Інші оборотні активи	1190	-	287.0
Усього за розділом ІІ	1195	5 179.0	14 984.0
Баланс	1300	5 664.0	16 117.0
Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
І. Власний капітал			
Капітал	1400	4 505.0	4 505.0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	1.0
Усього за розділом І	1495	4 505.0	4 506.0
ІІ. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
1595		-	-
ІІІ. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	1 056.0	815.0
розрахунки з бюджетом	1620	-	5.0
розрахунками зі страхування	1625	30.0	-
розрахунками з оплати праці	1630	73.0	17.0
Інші поточні зобов'язання	1690	-	10 774.0
Усього за розділом ІІІ	1695	1 159.0	11 611.0
Баланс	1900	5 664.0	16 117.0

Продовження дод. А

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019

Форма № 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11 827.0	-
Інші доходи	2160	-	-
Разом доходи (2000+2160)	2280	11 827.0	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(11 611.0)	(-)
Інші витрати	2165	(215.0)	(-)
Разом витрати (2050+2165)	2285	11 826.0	-
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1.0	-
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	1.0	-

Керівник

(підпис)

МАСВСЬКИЙ ВАЛЕНТИН
АНДРІЙОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Продовження дод. А

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "МИКОЛАЇВСЬКИЙ СИРЗАВОД"	за ЄДРПОУ	2021	01	01
Територія ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ, МИКОЛАЇВСЬКИЙ РАЙОН, СМТ	за КОАТУУ	30821003		
Організаційно-правова форма господарювання Приватне підприємство	за КОПФГ	5123555100		
Вид економічної діяльності Перероблення молока, виробництво масла та сиру	за КВЕД	120		
Середня кількість працівників 21		10.51		
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон 67000 Одеська обл., Миколаївський район, селище міського типу Миколаївка, ВУЛИЦЯ ЦЕНТРАЛЬНА, будинок 1		4825722265		

1. Баланс на **31.12.2020** р. Форма № 1-мс Код за ДКУД **1801006**

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби	1010	1 133.0	1 494.0
первісна вартість	1011	2 496.0	3 078.0
знос	1012	(1 363.0)	(1 584.0)
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	1 133.0	1 494.0
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2 330.0	4 546.0
Поточна дебіторська заборгованість	1155	12 364.0	19 789.0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3.0	34.0
Інші оборотні активи	1190	287.0	81.0
Усього за розділом II	1195	14 984.0	24 450.0
Баланс	1300	16 117.0	25 944.0
Пасив			
I. Власний капітал			
Капітал	1400	4 505.0	4 505.0
Нерозподлений прибуток (непокритий збиток)	1420	1.0	2.0
Усього за розділом I	1495	4 506.0	4 507.0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
товари, роботи, послуги	1615	815.0	1 478.0
розрахунки з бюджетом	1620	5.0	10.0
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	17.0	14.0
Інші поточні зобов'язання	1690	10 774.0	19 935.0
Усього за розділом III	1695	11 611.0	21 437.0
Баланс	1900	16 117.0	25 944.0

Продовження дод. А

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020

Форма № 2-мс

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За аналогічний період	
		За звітний період	попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід (вирічка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 939.0	11 827.0
Інші доходи	2160	4.0	-
Разом доходи (2000+2160)	2280	12 943.0	11 827.0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12 460.0)	(11 611.0)
Інші витрати	2165	(482.0)	(215.0)
Разом витрати (2050+2165)	2285	12 942.0	11 826.0
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1.0	1.0
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310	-	-
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350	1.0	1.0

Керівник

(підпис)

МАЄВСЬКИЙ ВАЛЕНТИН
АНДРІЙОВИЧ

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)